

ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНАЛІЗУ ВПЛИВУ ІННОВАЦІЙ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

Інноваційне піднесення економіки завжди було та залишається головною передумовою та результатом вдалої діяльності підприємств різних сфер економіки та права власності й головною рушійною силою зростання їх прибутковості, основою вдалої конкурентоспроможності та наступного розвитку. Сьогодні складні геополітичні процеси, невизначеність та високий рівень конкуренції й можливих ризиків, мотивують бізнес до оперативної зміни парадигми управлінського мислення в напрямку оперативного розроблення та застосування інноваційних продуктів нового покоління. Тому питання інноваційності та конкурентційності підприємств є особливо актуальним та на часі й мірилом їх здатності до реагування на можливі виклики сьогодення.

Інновації відіграють важливу роль у формуванні конкурентних переваг вітчизняних підприємств. Вони можуть досягти стійкої конкурентної переваги лише тоді, коли набувають найважливіших компетенцій у сфері, в якій здійснює діяльність підприємство. Знання в даній галузі дозволяють реалізувати сучасні та конкурентоспроможні продукти. Інновації повинні стати невід'ємною частиною кожної функції, що вписана загальну в систему управління та цілковито впливати на неї. Це дозволяє досягти та зберегти конкурентну перевагу. Стратегія розвитку, заснована на інноваціях, сприяє зміцненню ринкових позицій, оскільки дозволяє ефективно реагувати на зміни зовнішнього середовища. Реалізація стратегії, заснованої на інноваціях, сприяє стати лідером і кидає виклик конкурентам.

На конкурентоспроможність значної кількості підприємств значною мірою впливають інновації процесів і продуктів, які пропонується ними на ринку. З визначення інновації можна прочитати, що це зміна, яка сприяє зниженню вартості продукту чи послуги й покращенню їх якості. В умовах невизначеностей та турбулентностей підприємство значно випереджає своїх прямих конкурентів, впроваджуючи інноваційні рішення, надаючи більш вигідний асортимент продукції, таким чином завойовуючи більшу групу клієнтів і збільшуючи свої позиції при продажу. Задоволення потреб клієнтів є найважливішим фактором, що визначає конкурентні переваги сучасного підприємства.

Щоби удоволити мінливі потреби клієнтів, багато суб'єктів господарювання впроваджують продуктові та технологічні інновації. Суттєві зміни, помітні споживачам, повинні стати основою для формування конкурентної переваги на основі інновацій. Базування інновацій на потребах споживачів багаторазово збільшує шанси на збільшення конкурентної переваги над ринках продажу. У цей момент важливими видами діяльності є маркетингові дослідження, які використовуються для визначення потреб споживачів, а також представлення необхідних дій, необхідних для просування нових товарів. Тому застосування інноваційної та маркетингових стратегій гарантує успіх. Важливо, щоби інноваційна стратегія використовувалася одночасно з маркетинговою стратегією, оскільки ця тактика значно скорочує час, необхідний для впровадження інновації.

Аналізуючи питання впливу інновацій на конкурентоспроможність, їх взаємозв'язок слід оцінювати з двох важливих позицій – підвищення якості продукту чи послуги та явного зниження витрат, що дозволяє отримувати продукцію кращої якості при набагато нижчій ціні. Однак інновація не обов'язково повинна охоплювати ці два аспекти одночасно. У ситуації, коли якість продукції або послуг покращується паралельно зі збільшенням витрат, такий вплив є більш помітним, ніж зростання ціни. Причина цього криється в тому, що потенційний клієнт отримує більш якісний продукт за невелику суму. Також додаткова плата, завдяки кращим функціональним властивостям товару, стає більш вигідним рішенням. Підвищуючи конкурентоспроможність товарного асортименту підприємства, пропозиція інноваційного продукту є незрівнянно більш вигідною і має перспективу в часі.

Підприємство може вирішити знизити ціни на пропонувані продукти після зниження витрат, наприклад, на виробництво чи накладних витрат, окремих витрат на збут. Товар, зберігаючи якість, стає більш конкурентоспроможним за рахунок зниження ціни, що призводить до збільшення частки ринку цього товару і одночасного збільшення доходів. Полегшення доступу до фінансування відбувається за рахунок підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Вищезазначений дохід (чи прибуток з нього) може бути розподілений, серед іншого, й на інноваційну діяльність, дослідження та розробки або підвищення заробітної плати на підприємстві. Така діяльність, безсумнівно, сприяє кращому сприйняттю компанії, що призводить до підвищення її позицій на ринках продажу. Тому підвищення конкурентоспроможності підприємства приносить позитивний ефект не тільки для нього самого, але й для інших учасників ланцюгів продажу та й економіки в цілому, в якій воно працює. Це пояснюється тим, що завдяки збільшенню надходжень від

податків на прибуток збільшується й грошовий обіг в країні. У результаті підвищення конкурентоспроможності підприємств та їх прибутків зростає також попит на нових працівників та сировину. Прагнення забезпечити належні умови для реалізації довгострокової концепції організаційного розвитку є основною метою стимулювання підприємств до впровадження інновацій, що призводить до насичення потреб клієнтів.

Слід звернути на те, що в результаті вищенаведеного, змінюється спосіб створення та підхід до інновацій на підприємстві. Сучасні модифікації безпосередньо пов'язані з появою нових процедур і концепцій, які все більш детально охоплюють процес створення інновацій у виробничих або сервісних підрозділах. Нові тенденції в інноваціях стосуються змін у системі управління підприємства, а також процесу створення продуктів і послуг. Суб'єкти господарювання змушені, з одного боку, отримувати нові навички, а з іншого – проводити продуману інноваційну політику. Діючі виробничі підприємства повинні бути високо інноваційними не тільки для існування, але й для подальшого розвитку.

Інноваційність підприємства є одним із основних джерел отримання переваги на конкурентному ринку. Для динамічного розвитку підприємств необхідні можливості інновацій, створення нових продуктів, послуг, зміни у виробничих процесах, нові виробничі технології та нові організаційні системи. Важливим аспектом є також те, що інновації – це зміни у відносинах з іншими учасниками ринку та реорганізація підприємства на соціальному рівні. Інноваційний підхід до ринку є основою конкуренції, адже без інвестицій у розвиток підприємства знижують прибутковість і втрачають свої позиції. Спосіб отримання конкурентної переваги – це впровадження інновацій шляхом розробки або копіювання інновацій, впроваджених іншими.

За загальним правилом оцінювання економічної ефективності любых процесів, економічний ефект від інноваційної діяльності складається з результату від застосування нововведень та його порівняння із усіма витратами, що пов'язані з їх розробленням, виробництвом та використанням.

При цьому варто враховувати такі види ефекту як науково – технічний, економічний, ресурсний, суспільний, соціальний та екологічний. При аналізі інновацій, визначення їх доцільності у визначений період часу й майбутньої прибутковості, грошових потоків варто проводити із врахуванням оцінки зміни вартості грошей з часом. Аналіз впливу інновацій на конкурентоспроможність підприємства варто розпочати з розрахунку показників економічної ефективності інноваційних проектів. До них традиційно відноситься чиста теперішня (приведена) вартість (або інтегральний ефект) (NPV), індекс прибутковості інвестицій (PI), внутрішня норма рентабельності (IRR), термін окупності та точка беззбитковості інноваційного проекту.

Відповідно до встановленої системи показників оцінюється та аналізується рівень розвитку інноваційного потенціалу підприємства. Для цього рекомендується використовувати метод експертної оцінки. Його застосовують в частково або повністю невизначених ситуаціях.

Оцінку та аналіз ефективності інноваційної діяльності підприємства здійснюють на основі аналізу встановленої системи показників: коефіцієнт ефективності інновацій, коефіцієнт інноваційної гнучкості, коефіцієнт прибутковості інновацій, загальний коефіцієнт сприйнятливості інновацій, коефіцієнт інноваційної діяльності. Також варто встановити схильність до інноваційної діяльності у певний період часу та за окремий календарний період. Суттєвою є оцінка економічної ефективності інновацій, спрямованих на зниження рівня виробничих витрат. До уваги беруться показники - річного економічного ефекту, фактичної економії витрат, економічної ефективності витрат на інновації, річної економічної ефективності. Важливим є також розрахунок показників ефективності інноваційної діяльності. З цієї точки зору варто звернути увагу на розрахунок: показника рентабельності інноваційної діяльності, частки прибутку від інноваційної діяльності, питомої ваги витрат на інноваційну діяльність у загальних витратах, інноваційний прибуток на одного працівника, частка витрат на управлінців, що займаються інноваційною діяльністю, коефіцієнти – оновлення продукції, освоєння нових видів продукції, освоєння нової техніки, оновлення технологій, частки персоналу, що зайнятий інноваціями до загальної частки персоналу. Маючи на меті розрахунок залежності можливих варіантів прибутковості та ефективності інноваційних проектів від різних непередбачуваних обставин слід враховувати: аналіз чутливості інновацій до змін окремих показників, що мають вплив на прибутковість; аналіз форс мажорних обставин, загальнополітичних та економічних сценаріїв розвитку та ризиків діяльності; методи економіко-математичних та статистичних випробовувань.

В макроекономічному аспекті інноваційна діяльність комплексно з інвестиційною складають фундамент майбутнього та корелюють із збільшенням обсягу валового внутрішнього продукту, доходів населення й мають зворотній вплив на індекс інфляції, ставки прямих податків, процентної ставки НБУ. Тому неодмінно в рамках економіки країни, варто звернути увагу на індекс інновацій Bloomberg, що аналізує десятки критеріїв із використанням семи рівноважних показників, включаючи витрати на дослідження та розробки, виробничі потужності чи концентрацію високотехнологічних публічних компаній. Звичайно, що цей перелік показників не може бути виключним та в плінні часу змінюватиметься під впливом різних обставин. Маємо можливість й час перевірити такі твердження в майбутньому.